



VODNA UČNA POT MOKOŠ

4. POKRAJINA OB POTOKU MOKOŠ



Struga potoka Mokoš se v Tišini pri mostu razširi. Tu je potok globok okrog 1,5 m. V smeri proti središču Tišine, neposredno ob cerkvi vode v potoku več ni. Vidna je le prazna struga, ki spominja na kanal. Podtalna voda je v večji globini, zato se pojavi v strugi le ob izdatnem deževju. Z ekoremediacijami se bo voda ponovno vrnila v vodotok in s tem tudi življenje, ki ga sedaj žal ni. Današnji izgled struge potoka je oblikoval človek.



Cerkev Marijinega rojstva v Tišini je eno najstarejših pomurskih župnij, saj naj bi nastala že v 12. stol. Cerkev so zgradili neposredno ob potoku, verjetno so se že takrat zavedali bogastva narave.

Človek ni stvarnik tkanja, ki mu pravimo življenje, ampak je samo vlakno v njem. Kar naredi s tkanjem, dela sam seboj. (Indijanski poglavar iz Seata)



VODNA UČNA POT MOKOŠ

5. POTOK MOKOŠ V NASELJU BAKOVCI



V naselju Bakovci je struga potoka Mokoš večji del leta suha, samo ko pade več padavin, se struga spet napolni z vodo. Regulirano strugo bomo z ekoremediacijami ponovno oživil.



Z revitalizacijo potoka Mokoš se bosta spremenila izgled in funkcija vodotoka. (avtorica: Jelka Tratnik)

Zasadimo drevo v zemljo, zasadimo vrednote v srce. (Janez Dmrovšek)



VODNA UČNA POT MOKOŠ



LEGENDA:

1. ZAČETEK POTOKA MOKOŠ
2. ŽIVLJENJE OB POTOKU MOKOŠ
3. VODNA ENERGIJA POTOKA MOKOŠ NEKOČ IN DANES
4. POKRAJINA OB POTOKU MOKOŠ
5. POTOK MOKOŠ V NASELJU BAKOVCI

Življenje ni samo ravna pot, je tudi križišče z mnogimi potmi. (Rudi Kerševan)



MOKOŠ

Negda tu je Mokoš teko,
Včasih tu so vrbe rasle,
Zaj pa nega več...

Veščina je naša bijla,
Čista se nan ponidijla,
Zaj pa nega več...

Cigani so ga zatirali,
Sledi so šče zaigrali,
Zaj ji nega več, zaj pa nega več!

Grunska strejla je zadejla,
S čudne kmice priletejla;
Tufilana srejo ravnice!
Si spominji so zgoreli,
Zlati čajti ofdleteli, pa jih nega več!

Špilajte mi muzikaši,
da se žalost vtapla v čaši
Naj zvenijo prekmurski čardaši!

Zaj mo spul šče samo eno,
Notri v pelin namočeno,
Pa naj me nega več!!!

Franc Husar



IZDAL: Mednarodni center za ekoremediacije, FF MARIBOR; RECENZIRALA: Bojana Kroflič, VODNA UČNA POT MOKOŠ; AVTORICI ZLOŽENKE: prof. dr. Ana Vovk Korže in Evelina Katalinič; AVTORJI UČNE POTI: Dane Katalinič, dr. Ana Vovk Korže, Evelina Katalinič; RISALA: Barbara Frank; OBLIKOVANJE: opa:groop, april 2008; TISK: Eurograf.

VODNA UČNA POT MOKOŠ





VODNA UČNA POT MOKOŠ je nova možnost učenja o delovanju narave, o procesih v potoku in o pomenu vode za človeka. Panonski del Slovenije dobi najmanj padavin, zato je vsak vodni vir, vsaka vodna žila še tako pomembna. Obvodni habitati omogočajo življenje štokrlje, ki je simbol Prekmurja. Da bodo štokrlje ostale v tem delu Slovenije, bo potrebno ponovno oživeti tudi Mokoš, ki danes nima vode. Projekti ekoremediacij zato že potekajo.

Z Vodno učno potjo imamo novo priložnost, da se učimo od narave – potok Mokoš nam to omogoča.

LEGENDA:
 T1 - T5: učne točke na terenu



Znak vodne učne poti je sestavljen iz dveh valovitih črt, ki ponazarjata vodo ter štokrlje, ki pomeni ponovno rojstvo potoka, saj ga z ekoremediacijskimi ukrepi nameravamo ponovno oživeti. Štokrlja sama pa je značilna živalska vrsta Prekmurja.

ZAVAROVANO OBMOČJE NARAVE



VODNA UČNA POT MOKOŠ

1. ZAČETEK POTOKA MOKOŠ



Potok Mokoš se prvič omenja v listini z dne 29. julija 1347 kot reka in s slovenskim imenom Otočica. Voda v potoku je bila vedno tekoča, tudi poleti, ker ni bila sama. Po njej je včasih tekla tudi Kučnica in se v Bakovcih izlivala v Muro. Potok Mokoš izvira blizu vasi Sodišinci in teče skozi Sodišince, Tišino, Tropovce, Gradišče, Murske Črnce, Satahovce, Bakovce in se izliva v Lukačev kanal (to je stranski rokav reke Mure). Mokoš je dolg 16,55 kilometrov. Potok ima tri pritoke, to so Zglavnica, Rjavec in Erjavec. Samo ob večji množini padavin je voda vidna na površju. Sicer je struga potoka suha.



Samo nekaj metrov od izvira potoka se v vlažnih kotanjah pojavlja žabji mrest. Mrest je tvorba iz žabjih jajc obdana s sluzjo. Predstavlja prvo razvojno fazo do odrasle žabe. Sluz varuje jajca pred poškodbami, pred ribami in drugimi živalmi, ki mresta zaradi spolzkosti sluzi ne morejo zgrabit. Mrest opazimo kot kupček pene ob mirnem delu vode, kjer se sčasoma pojavijo tudi male pikice, ki kažejo na naslednjo razvojno stopnjo žabe, to so paglavci.



Navadna kalužnica (*Caltha palustris*) je značilna trajnica z razraslim kipečim stebлом, ki je votlo. Listi so ledvičasti, nazobčani in temno zeleni. Cvetovi so zlato rumeni. Kalužnica je spremljevalka močvirskih travnikov. Rastišča zasledimo ob vodah iv vlažnih grmovjih. Je pokazatelj rastišč, ki so bogata z organskimi in mineralnimi hranili.

Obstaja izvrsten učitelj narave, če ga razumemo – to je narava. (Klest)



ZAVAROVANO OBMOČJE NARAVE



VODNA UČNA POT MOKOŠ

2. ŽIVLJENJE OB POTOKU MOKOŠ



Potok teče skozi Krajno. Ob potoku je hidrofilna vegetacija, meandri so nastali zaradi počasnega toka potoka Mokoš. Struga potoka je plitva in porasla z vlažnoljubno vegetacijo. Najbolj pomembne vrste vegetacije, ki je odvisna od vode (hidrofitov) so beli lokvanj (*Nymphaea alba*), širokolistni rogoz (*Typha latifolia*) in račja zel (*Elodea canadensis*). Od rastlin, ki uspevajo na vlažnih rastiščih pa so navadna kalužnica (*Caltha palustris*), hitro rastoči topoli (*Populus*), jelše (*Alnus*) in šaši (*Carex*).



Rastlinske združbe stalnih, občasno stoječih do počasni tekočih voda. To so različne združbe z vodnimi lečami, žabjim sekcom... Te združbe so pokazatelj s hranilni bogatih voda. Na teh območjih najdemo tudi zakoreninjeno podvodno vegetacijo (rumeni blatnik – *Nuphar lutea*, vodna perunika – *Iris pseudocorus*, vodna meta – *Meurtha aquatica*).



Bršljan je trajna olesenela zimzelena ovijalka, ki doseže dolžino tudi do 50 m in spada v družino bršljanovk (*Araliaceae*). Z oprjemalnimi koreninami se oprjema tal in vzpenja po drevesih. Listi so enostavni, usnjati, živozeleni, ki so spodaj trodoro pete-rokrpi in srčasti, zgornji pa so jajčasti ali sulčasti in celorobl. Cvetovi so majhni rumenkasto zeleni in se združujejo v kobilasta socvetja. Rastlina cveti od septembra do oktobra. Plod dozori naslednjo pomlad in je temno modra strupena jagoda. Raste po senčnih in vlažnih gozdovih, starih drevesih in kot okrasna rastlina po vrtovih. Ima številne vrtno oblike. **VSA RASTLINA JE STRUPENA.**

Gost si ne tem planetu, zato se pričakuje od tebe, da boš zapustil takega, kakršnega si našel, ali boljšega. Odgovoren si za svoje obljube, ki jih daješ in za rezultate svojih dejanj. (Marto Morgan)



ZAVAROVANO OBMOČJE NARAVE



VODNA UČNA POT MOKOŠ

3. VODNA ENERGIJA POTOKA MOKOŠ NEKOČ IN DANES



Akumulacija finega ilovnatega materiala ustvarja S-zavoje in bogate habitate ob njih. Črne jelše (*Alnus glutinosa*) so stakle združbo poplavnega gozda.



V preteklosti so moč vode, ki je tekla po strugi potoka Mokoš koristili za pridobivanje energije in za mletje žita. Na to nas danes spominja mlin.



Hrast dob (*Quercus robur*) in črna jelša (*Alnus glutinosa*) sta zvesta spremljevalca potoka in obrežij z visoko podtalnico. Hrast dob je pokazatelj rečnih naplavin z njihajočo podtalnico.



Potok Mokoš je bil energetsko rabljen zaradi večje množine vode v srednjem delu, ki je posledica višje podtalnice. Strugo potoka so tudi delno zajezili. Zajezitve na vodotoku povečajo pestrost habitatov v primerjavi s izravnano regulirano strugo.

Zemlja na kateri živimo, bo slabša ali boljša le toliko, kolikor bomo mi slabši ali boljši. In tu nastopi moč ljubezni. Zakaj, če ljubimo, si zmeraj želimo biti boljši, kakor smo. (Paulo Coelho)

